

KOKEMUKSISTA KOOSTUU ELÄMÄ

Novelleja / Noveller

Toimittaja
Anneli Tikkanen-Rózsa

Finn-Kirja 2017

Ainoastaan menettämänsä voi omistaa ikuisesti

JOS ON NÄHNYT, miten kana lentää kuolemansa jälkeen, tietää, mitä on pyristellä loppuun asti kohtalooaan vastaan. Sarkatakkinen sotilas ottaa oikeaan käteensä kirveen, vasempaan käteen karjakeittiön häkistä kanan. Valkohöyheninen kannetaan kaulasta pihalle. Sen pää pannaan paksun puupöllin päälle. Kun kana sitten kuolemansa jälkeen pyristelee päättömänä kaksi metriä, kolmannenkin, tuntuu, kuin se tavoittelisi herraa, kohoaisi korkeutta kohti, kunnes siivet eivät enää kannaa. Se tipahtaa pörheänä kivijalan viereen ja laskeutuessaan jättää viillon lumihankeen.

Jos on nähnyt, miten lammas tapetaan, tietää, mitä on ynistä viimeisissä tuskissaan. Karvareuhkaan sonnustautuneen sotilaan niskasta nousee höyry, kun hän ottaa vikoivan villaturkin haaroväliinsä, nostaa kaulaa, viiltää sen kurkun auki. Veri punaa teurastajan kintaat. Pisara tipahtaa maahan, ensimmäinen, toinen, kolmas. Kunnes katkaistusta kaulasta hulahtaa verta, niin että vitilumi värjäytyy ruskeanpunaiseksi. Läävästä tuodaan haaroväliin pian toinen lammas, kolmas, neljäskin. Sorkista nostaen kaksi harmaapukuista heittää teurastetut kasaksi tunkiolle höyryämään.

Jos on nähnyt, miten oma kesäinen juottovasikka talutetaan paalinarun päässä navetasta pakkaseen, tietää, mitä on itku, joka nousee kitalakeen vielä vuosikymmenten

päästä. Sitä samaa itkua nieleskelevät jälkipolvetkin, kun he katselevat sota-aikaisia valokuvia. Oma pikku Kaneli, Hilma-mummon pikku Kaneli. Pieni eläinparka, mummoparka.

Korvissa kaikuu kesällä sumpipöydässä lausuttu toive siitä, että Kamelia poikisi ja että vasikasta tulisi yhtä hyvä lypsäjä kuin emästään, yhtä hyväpäinen ja hyväutareinen. Onkin syntynyt Kaneli, loppukesän vasikka, kurkijokisen valiosonnin jälkeläinen. Mutta nyt vasikan sirot sorkat melkein lipeävät vitiliukkaalla pihamaalla, ja askel kulkee isän saappaitten perässä kohti teurastajan veistä. Siihen oma pieni Kaneli heitetään lampaitten päälle tunkiolle, höyryävän kasan ylimmäiseksi. Eikä tyttö voi enää katsella. Hän painaa katseensa alas; kyöneleet etsiytyvät poskipäiltä palttoon kaulukselle asti, kaulus liimautuu kiinni ihoon asti, kivettyy kovassa pakkasessa.

Lehmiä ei teurasteta, sanoo isä sotilaille. Sillä Kamelia, Rusko, Mainikki ja Mansikki lähtevät mukaan. Tyttäret Hilma, Selma ja Helmi saisivat lypsää niistä maitoa matkan varrella, saataisiin niin särvintä palan painikkeeksi. Niille tarjottaisiin kahdesti päivässä vettä vastaantulevien talojen kaivoista. Ne paimennettaisiin Ihalan asemalle, josta ne nostettaisiin karjavaunun kyytiin. Pantaisiin yksi tyttäristä kaveriksi kyytön kylkeen kiinni. Ja jos ei Ihalasta päästäisikään nousemaan, niin viimeistään Uukuniemestä tai Parikkalasta.

Mutta kun sotilaat irrottavat piikkipäisen Kamelian kettingistä ja ohjaavat sen pimeästä läävästä kipakkaan pakkaseen, lehmä vauhkoontuu. On kuin se tajuaisi sodassa kylpevän maailman hulluuden, kun se näkee oman vasikkansa ja lampaitten ruhot. On kuin se haistaisi tässä maaliskuisessa päivässä Karjalan kansan kurjan kohtalon.

Kamelian turpa höyryää kahtena vanana. Sen häntä kochoa kaarelle, kun se ölisten juoksee pois pihapiiristä, kohti valtatieä. Sillä ölinää Kameliasta purkautuva ääni on. Isä yrittää seurata vanhinta lehmäänsä, mutta liukastuu ja lyö

penkkaan lonkkansa, jää siihen istumaan ja pyyhkimään kyynärpäätään.

Ja kun Rusko, Mainikki ja Mansikki irrotetaan kettingeistään ja lasketaan läävästä ulos, ne lähtevät vauhkoontuneen Kamelian perään. Vaahtosuiset lehmät luistelevat jäisellä tiellä, sorkat suihkien ne juoksevat pois, kiitävät Kamelian jäljissä pois kotipihasta.

Sillä niin on eläinten laita kuin ihmisten. Jos yksi hulluksi herkeää, niin pian se saa toisesta seuraa. Kun yksi ampuu, toinen pian taskustaan asetta kaivaa.

– Antaa mennä, kyllä tyttäret saavat pian lehmät kiinni, kun lähdetään matkaan itsekin, huutaa isä penkan reunalta sotilaille.

– Annetaan mennä, huutaa puukkokätinen yhteisymmärryksen merkiksi.

– Selvä homma, säestää toinen harmaatakkinen ja nostaa vereen kastuneen nahkakintaansa ylös.

Sotilaat laskevat, että heidän työnsä tässä tuvassa on tehty. Kana on tapettu. Lampaat on teurastettu. Vasikka on lahdatu. Lehmät on hankeen vapautettu. On aika siirtyä naapuritaloon. Sillä tässä tehtävässä ei ole aikaa rukoilla herraa, ei katsella tähtien reunaa. Suolistamiseenkaan ei ole aikaa, sillä Iivanan tuloa tässä jo pelätään. Nukkua ehtii myöhemminkin.

Jos on jättänyt oman kotinsa ja menettänyt eläimensä, tietää, että elämässä tuskin enää kohtaa pahempaa näkyä. Mutta vielä Hilma-mummo ei voi tietää, että tulevina vuosikymmeninä hän näkee tästä päivästä painajaisia. Niin hetkessä ihminen elää, että siihen keskittyminen suojaa häntä. Vielä ei mummo tiedä, että tulevina vuosina hänen painajaisissaan tanssii karvareuhkaan pukeutunut sotilas, jonka toisessa kädessä on kirves ja jonka toiseen käteen on eksynyt siipiään pörhistelevä valkohöyheninen otus. Ja kun tuo sotilas marssii unen harson takaa lähemmäksi mummoa,

paljastuu hän venäläiseksi, pyöreäkasvoiseksi mieheksi. Ja kun mummo silloin katsoo omiin käsiinsä, hän huomaa, kuinka ne ovat alkaneet kasvaa vitivalkeaa untuvaa. Eikä silloin voi muuta kuin huutaa.

Sellaiseen huutoon puhkeaa vain ihminen, joka on menettänyt kaiken. Eikä menetysten keskellä ihminen voi löytää lohtua muusta kuin siitä tiedosta, että ainoastaan menettämänsä voi omistaa ikuisesti.